

De Vlaamse arbeidsmarkt in goeden doen

Herremans, W., Djait, F. & Jacobs, M. 2007. *Tendrapport Vlaamse arbeidsmarkt 2007*. WSE Report. Leuven/Brussel: Steunpunt WSE/Departement WSE.

In dit artikel brengen we een beknopt overzicht van de voornaamste arbeidsmarktprestaties anno 2006-2007. In het WSE-rapport 'Tendrapport Vlaamse arbeidsmarkt 2007'¹ bieden we bijkomend cijfermateriaal en een meer diepgaande analyse over de actuele toestand en ontwikkelingen op de Vlaamse arbeidsmarkt en plaatsen we de belangrijkste trends in een Belgisch en Europees perspectief.

kort na het topjaar 2000 ook op de Vlaamse arbeidsmarkt heel wat verlies geboekt werd. Het duurde vervolgens tot 2007 vooraleer de wonden goed en wel geheeld waren. Bovendien stelt de demografische uitdaging zich vandaag veel scherper dan in 2000. De vergrijzing heeft reeds in 2006 een drukkend effect op de werkzaamheids-

groei en in combinatie met de ontgroening kan de demografische trend op korte termijn tot bijkomende aansluitingsproblemen tussen arbeidsaanbod en arbeidsvraag leiden.

Inleiding

Sinds 2004 zit de Vlaamse economie weer in de lift en in 2006 overschrijdt de economische groei voor het eerst sinds het topjaar 2000 opnieuw de 3%-grens. Ook heel wat actuele arbeidsmarktprestaties roepen de herinnering op aan de hoogjaren rond de eeuwwisseling. Ten eerste is de kwartaalgroei van de werkzaamheidsgraad (trendniveau)² eind 2006 en begin 2007 vergelijkbaar met de kwartaalgroei die werd opgetekend in 1999-2000. Ten tweede bereikt de werkloosheid in 2007, met naar schatting 179 600 niet-werkende werkzoekenden, stilaan opnieuw het lage peil van het jaar 2000. Ten derde is het geleden sinds de start van het nieuwe millennium dat de 'spanning' op de Vlaamse arbeidsmarkt nog zo te snijden was als vandaag (minder dan vijf ingeschreven werkzoekenden per openstaande VDAB-vacature).

Een vergelijking met het jaar 2000 is niet enkel als lofzang bedoeld. Tegen de achtergrond van de voortdurend stijgende energieprijzen kan een terugblik ons ook alert maken voor de gevoeligheid van de Vlaamse economie voor externe ontwikkelingen. Zes jaar geleden waren de aanslagen van 11 september de voorbode van een langdurige internationale conjunctuurverzwakking, waardoor er

Vlaamse topprestatie

Voor het jaar 2006 wordt de aangroei van het bruto binnenlands product voor Vlaanderen geraamd op +3,3%. Hiermee overschrijdt Vlaanderen voor het eerst sinds het topjaar 2000 (+3,7%) opnieuw de 3%-grens. Deze vaststelling gaat eveneens op voor België en EU-27. In navolging van de internationale conjunctuur zal het sterke groeiritme weliswaar terugvallen in 2007 (INR & FPB, 2007), al kunnen we met een economische groeiverwachting van +2,5% toch nog spreken van een aanzienlijke toename.

In figuur 1 blikken we terug in de tijd en daaruit blijkt dat de sterke economische groeiperiode 1999-2000 vooral in het jaar 2000 in een aanzienlijke toename van de werkende populatie (+2,3%) resulteerde. Nadien volgden drie zwakke economische jaren wat zich ook duidelijk vertaalde op de arbeidsmarkt met een daling van de werkende populatie in 2003. Vanaf 2004 herpakte de Vlaamse

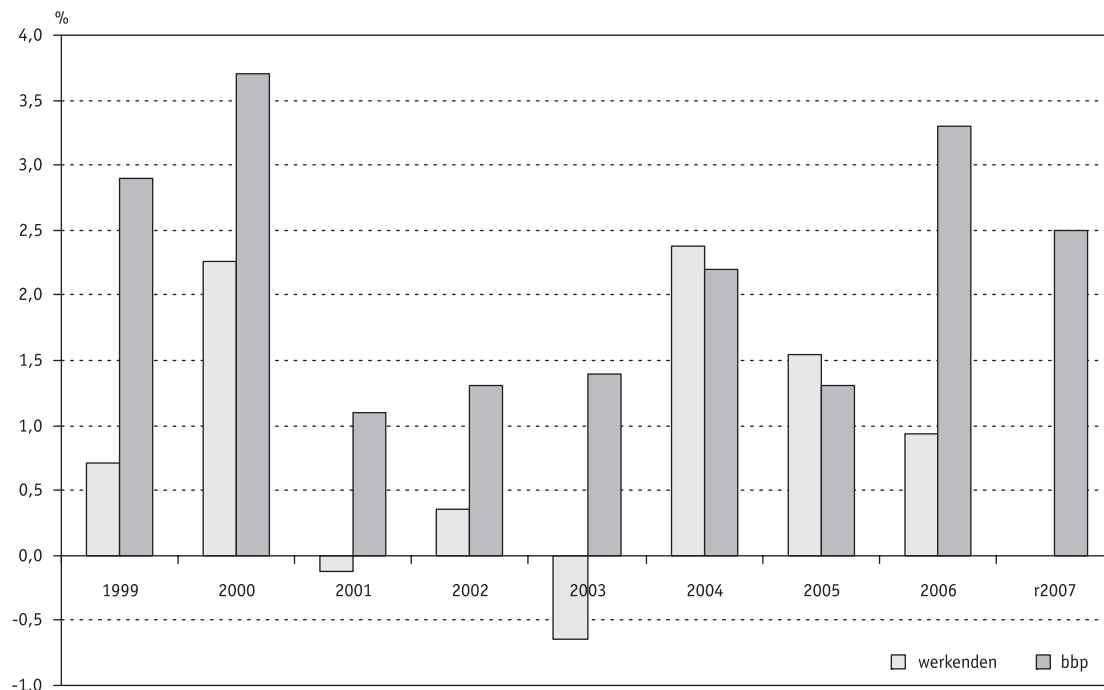
economie zich en het aantal werkenden nam sindsdien jaar na jaar toe. De toename van de werkende populatie was vooral spectaculair in het eerste jaar van de heropleving (2004) waardoor de voorheen geslagen kloof meteen gedicht werd. Ook in 2005 en 2006 groeide het aantal Vlaamse werkenden aan, zij het aan een gematigder tempo. Ondanks de sterke economische groei bleef de stijging van het aantal werkenden in 2006 beperkt tot 0,9%.

De groei van de werkzaamheid/werkgelegenheid reageert doorgaans met enige vertraging op de evolutie van de economische activiteit (INR & FPB, 2007). De aanhoudende economische groei in 2006 en 2007 doet dan ook vermoeden dat de werkende populatie anno 2007 voor het vierde jaar op rij verder zal aangroeien. De gegevens voor het eerste en tweede kwartaal van de Enquête naar de Arbeidskrachten wijzen alvast op een sterkere werkzaamheidsgroei in 2007 en ook het Federaal Planbureau

voorziet in een groeiversterking anno 2007. De sterkere groeiverwachting voor de arbeidsmarkt in 2007 wordt, ten slotte, ook bevestigd door de positieve evolutie in de eerste jaarhelft van uitzendarbeid en tijdelijke werkloosheid, twee conjunctuurgevoelige indicatoren met een voorspellende waarde voor de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. Vanaf de zomer lijkt er echter enige aarzeling in de groeicijfers van uitzendarbeid en tijdelijke werkloosheid. Dit kan mogelijks de voorbode zijn van een nieuwe groeivertraging op de arbeidsmarkt in 2008. Door de aantrekkende inflatie – als gevolg van de stijgende voedsel- en energieprijzen – voorziet het Federaal Planbureau alvast in een algemene vertraging van de economische groei anno 2008. Bovendien zou een aanhoudende kredietcrisis in de Verenigde Staten ook in Europa en België nog tot een neerwaartse herziening van de groeiverwachting kunnen leiden (INR & FPB, 2007).

Figuur 1.

Jaar-op-jaargroei van het bruto binnenlands product (bbp) en van het aantal werkenden (Vlaams Gewest; 1999 – raming 2007)

Bron: Studiedienst Vlaamse Regering, FOD Economie – Algemene Directie Statistiek – EAK (bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE)

Werkzaamheidsgroei: terug op het goede spoor

Een van de belangrijkste indicatoren om de arbeidssituatie in kaart te brengen is de werkzaamheidsgraad, die het aandeel werkenden in de bevolking op arbeidsleeftijd (15-64 jaar) meet. Aan de hand van een voortschrijdend gemiddelde van vier kwartalen drukken we de werkzaamheidsgraad uit in een trendreeks. In het tweede kwartaal van 2007 bereikt het trendniveau van de Vlaamse werkzaamheidsgraad 65,8%, waarmee Vlaanderen weer wat voorsprong neemt op het gemiddelde van EU-25 (65,2%), na deze in 2006 te zijn kwijtgespeeld (figuur 2). De andere gewesten lopen met 56,6% in Wallonië en 53,9% in Brussel ver achter. België komt zo in het tweede kwartaal van 2007 op een trendniveau van de werkzaamheidsgraad van 61,7%.

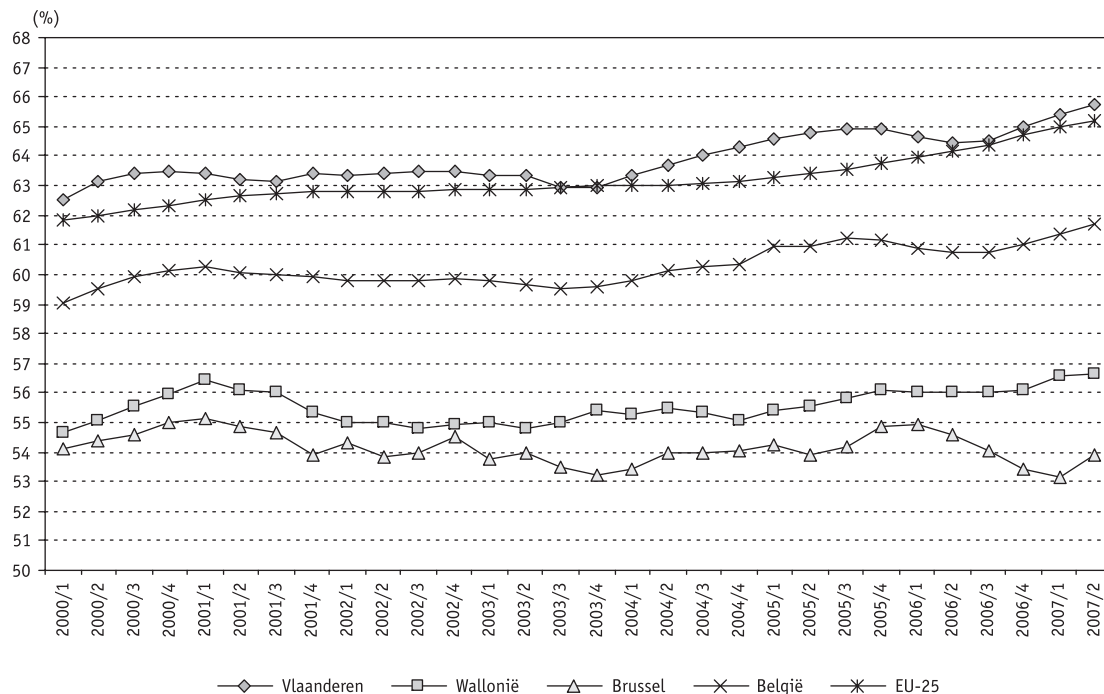
Ondanks de versterkte groei is de kans uiterst klein dat Vlaanderen de Lissabondoelstelling van 70% werkenden tegen 2010 zal bereiken. Op drie jaar

tijd (2de kwartaal 2004 – 2de kwartaal 2007) is het trendniveau van de Vlaamse werkzaamheidsgraad toegenomen met 2,1 procentpunten. Aan dat groeiritme halen we in 2010 in Vlaanderen ‘slechts’ 67,9%. Ook gemiddeld in EU-25 nam het trendniveau in de voorbije drie jaar met ongeveer 2 procentpunten toe (van 63% tot 65,2%). Voor België lijkt de 70%-doelstelling nog een stuk verder weg. Het trendniveau van de werkzaamheidsgraad voor België kent hetzelfde verloop als dat in Vlaanderen, maar situeert zich op een lager niveau. Bovendien bleef de groei tijdens de voorbije drie jaar beperkt tot +1,6 procentpunt (van 60,1% tot 61,7%).

Voor een meer structurele analyse van de recente werkzaamheidsgroei richten we ons op de jaargegevens. Anno 2006 zijn 65 van de 100 Vlamingen op arbeidsleeftijd aan het werk. Bekijken we de groei op jaarbasis (tabel 1) dan blijkt de Vlaamse werkzaamheidsgraad in 2006 bijna te stagneren (+0,1 procentpunt), na een toename in 2005 (+0,6 procentpunt).

Figuur 2.

Trendniveau werkzaamheidsgraad (België en de gewesten, EU-25; 1ste kwartaal 2000 – 2de kwartaal 2007)

Bron: FOD Economie – Algemene Directie Statistiek – EAK, Eurostat LFS (bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE)

Er blijft een groot verschil tussen de werkzaamheidsgraad van mannen en vrouwen. Voor de mannen bedraagt de werkzaamheidsgraad 71,5%, terwijl deze van de vrouwen beduidend lager ligt met 58,3%. De werkzaamheidsgraad van de mannen in 2006 verschilt nauwelijks van deze in de voorgaande jaren. De stijging van de totale werkzaamheidsgraad in de periode 2004-2006 is dan ook uitsluitend toe te schrijven aan de toename bij de vrouwen: van 56,7% in 2004 naar 58,3% in 2006 of een stijging van 1,6 procentpunt. Als we er de komende jaren in slagen om deze groei aan te houden is de Europese doelstelling van een vrouwelijke arbeidsdeelname van 60% tegen 2010 een haalbare kaart voor Vlaanderen.

De werkzaamheidsgraad verschilt sterk volgens onderwijsniveau. In 2006 bedraagt de werkzaamheidsgraad in Vlaanderen 52,2% bij laaggeschoolden, 77,5% bij middengeschoolden en 85,7% bij hogeschoolden. In 2006 is de werkzaamheidsgraad in elk van de drie groepen gedaald. Bij de

midden- en hogeschoolden is dit te verklaren doordat de toename van de hogeschoolde bevolking sterker was dan de groei van het aantal werkenden. Bovendien heeft dit geen negatief effect op de totale werkzaamheidsgraad (+0,1 procentpunt). Dit is te verklaren doordat het aandeel van hogeschoolde inwoners – die een hoge werkzaamheidsgraad laten optekenen – in de bevolking gestegen is.

De werkzaamheidsgraad in de leeftijdscategorie 25 tot 54 jaar is opmerkelijk hoog (83,5%) en contrasteert sterk met de lage werkzaamheidsgraad in de jongere (32%) en oudere (31,4%) leeftijdscategorieën. Dit leeftijdsgebonden arbeidspatroon wordt de 'samengedrukte loopbaan' genoemd. Hoewel de jongeren en de ouderen overal in Europa een lagere werkzaamheidsgraad kennen dan de midden-groep, is de 'samengedrukte loopbaan' nergens zo uitdrukkelijk als in het Vlaams gewest (Van Woensel et al., 2006). In 2006 bedraagt de werkzaamheidsgraad van de Vlaamse 25- tot en met 54-jari-

Tabel 1.

Evolutie van de werkzaamheidsgraad naar geslacht, onderwijsniveau, leeftijdsklasse en nationaliteit (Vlaams Gewest & EU-27; 2004-2006)

	Vlaanderen					EU-27	
	2004 (%)	2005 (%)	2006 (%)	'04-'05 (ppt)	'05-'06 (ppt)	2006 (%)	'05-'06 (ppt)
Totaal 15-64 jaar	64,3	64,9	65,0	+0,6	+0,1	64,4	+1,0
Geslacht							
Mannen	71,6	71,8	71,5	+0,2	-0,2	71,6	+0,8
Vrouwen	56,7	57,8	58,3	+1,1	+0,4	57,2	+1,0
Onderwijsniveau (25-64 jaar)							
Laaggeschoold	52,4	52,3	52,2	-0,1	-0,1	56,5	+0,8
Middengeschoold	77,0	77,8	77,5	+0,9	-0,3	73,7	+0,9
Hogeschoold	86,2	86,4	85,7	+0,2	-0,7	84,6	+0,6
Leeftijdsklasse							
15-24 jaar	32,8	31,8	32,0	-1,0	+0,2	36,3	+0,4
25-54 jaar	82,2	83,3	83,5	+0,9	+0,2	79,0	+1,0
55-64 jaar	29,5	30,7	31,4	+1,2	+0,7	43,5	+1,2
Nationaliteit							
EU-25-burger	-	65,4	65,5	-	+0,1	67,8	+1,3
Niet-EU-25-burger	-	40,7	40,6	-	-0,1	57,3	+2,0

Bron: FOD Economie – Algemene Directie Statistiek – EAK, Eurostat LFS (bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE)

gen 83,5%, terwijl het Europees gemiddelde van deze middengroep 79% bedraagt.

De werkzaamheidsgraad van personen met een niet-Europese nationaliteit ligt een stuk lager dan die van de bevolking met een EU-nationaliteit. Anno 2006 bedraagt de werkzaamheidsgraad van de EU-burgers die in Vlaanderen wonen 65,5%, tegenover 40,6% voor de niet-Europese inwoners. De werkzaamheidsgraad van personen met een niet-Europese nationaliteit ligt in Vlaanderen veel lager dan gemiddeld in de Europese Unie (57,3%).

Vergrijzing drukt werkzaamheidsgroei

De werkzaamheidsgraad van 55-plussers bedraagt slechts 31,4% in Vlaanderen, tegenover een Europees gemiddelde van 43,5% (tabel 2). Ondanks de langzame maar zekere groei van de werkzaamheidsgraad van 55-plussers, lijkt het bereiken van de Europese 50%-doelstelling tegen 2010 onbereikbaar voor Vlaanderen. Bovendien ligt de groei van de Vlaamse werkzaamheidsgraad in 2006 (+0,7 procentpunt) onder het groeiritme van EU-27 (+1,2 procentpunt). Dit is te verklaren door een tragere toename bij de 60- tot en met 64-jarigen. Bij de 55- tot en met 59-jarigen is de groei anno 2006 zelfs sterker in Vlaanderen dan gemiddeld in de Europese Unie, al geldt dit enkel voor de vrouwen (tabel 2).

De Vlaamse vrouwen die in de jaren zeventig voor het eerst in grotere getale op de arbeidsmarkt kwamen, stromen geleidelijk door naar de oudere leeftijdsklassen. Dit laat zich in 2006 voelen met een forse stijging van de vrouwelijke werkzaamheidsgraad bij de 55- tot en met 59-jarigen (+4 procentpunten).

Anno 2006 is het groeiritme van de Vlaamse werkzaamheidsgraad van 55-plussers lager dan tijdens de voorgaande jaren. Deze vertraging is enerzijds te verklaren door een iets lager groeiritme bij de zestigplussers in 2006 (tabel 2) en anderzijds door een 'interne veroudering' van de groep van 55- tot en met 64-jarigen. In tegenstelling tot de voorgaande jaren, is in 2006 de populatie van 60- tot en met 64-jarigen veel sterker toegenomen (+6,3%) dan de populatie van 55- tot en met 59-jarigen (+0,5%). Met andere woorden, er zijn in 2006 relatief gezien meer zestigplussers. Aangezien heel wat werknemers de arbeidsmarkt verlaten vanaf de leeftijd van zestig jaar heeft deze demografische tendens een drukkend effect op de totale werkzaamheidsgraad van de 55-plussers (Herremans, 2006).

Dienstensectoren: motor achter de groei

Om de vraagzijde van de arbeidsmarkt (het aantal vervulde jobs) in beeld te brengen, kijken we naar

Tabel 2.

Evolutie van de werkzaamheidsgraad van 55-plussers naar geslacht en leeftijd (Vlaams Gewest & EU-27; 2004-2006)

	55-59 jaar			60-64 jaar			55-64 jaar		
	2006 (%)	'04-'05 (ppt)	'05-'06 (ppt)	2006 (%)	'04-'05 (ppt)	'05-'06 (ppt)	2006 (%)	'04-'05 (ppt)	'05-'06 (ppt)
Totaal									
Vlaanderen	45,5	+1,2	+1,6	14,5	+1,0	+0,7	31,4	+1,2	+0,7
EU-27	55,9	+1,3	+0,9	28,0	+1,3	+1,2	43,5	+1,9	+1,2
Mannen									
Vlaanderen	56,7	+2,0	-0,7	20,8	+1,7	+0,5	40,5	+1,9	-0,7
EU-27	65,5	+0,7	+0,7	36,6	+1,2	+1,5	52,8	+1,4	+1,3
Vrouwen									
Vlaanderen	34,2	+0,5	+4,0	8,2	+0,5	+0,5	22,2	+0,5	+2,1
EU-27	46,7	+2,0	+1,1	20,2	+1,4	+1,1	34,9	+2,2	+1,4

Bron: FOD Economie – Algemene Directie Statistiek – EAK, Eurostat LFS (bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE)

het aantal jobs in loondienst. Op basis van de snelle ramingen van de tewerkstelling van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid kunnen we voor een aantal activiteitssectoren op niveau van België de meest recente evolutie in beeld brengen (tot en met het tweede kwartaal 2007).³ De cijfergegevens naar activiteitssectoren werden geraamd op basis van het gemiddelde van het eerste en tweede kwartaal van het betreffende jaar.

Het aantal jobs in loondienst in België neemt met een verhoogde snelheid toe in de periode 2005-2007. In de eerste jaarhelft van 2007 telde België gemiddeld 3 362 000 jobs in loondienst. Dit zijn er ongeveer 95 200 meer dan in dezelfde periode van 2005 (+2,9%). In 2006 zijn er 35 300 jobs (+1,1%) bijgekomen, in 2007 merken we een versterkte jobcreatie met 59 900 extra jobs (+1,8%).

Figuur 3 illustreert voor België de evolutie van het aantal jobs in loondienst voor de periode 2005-2007 (1e jaarhelft) naar activiteitssectoren. De evolutie van de jobs is voor de meeste sectoren positief, met uitzondering van de 'industrie' en 'open-

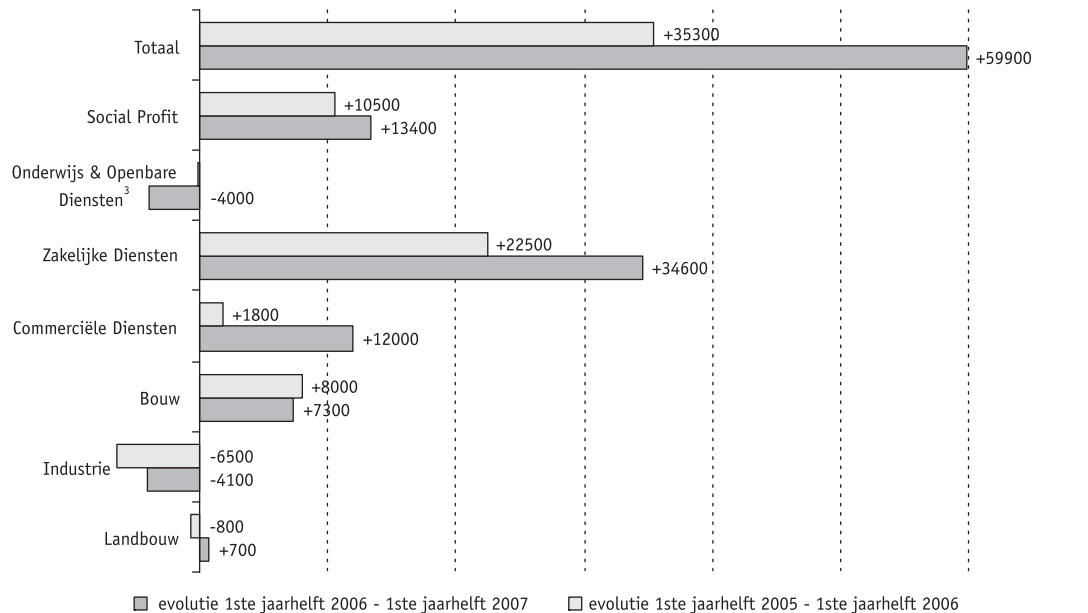
bare diensten en onderwijs.⁴ De neerwaartse tendens in de industrie is weliswaar gemilderd, maar zet zich toch verder, hoofdzakelijk onder invloed van herstructureringen in de sector van de automobielenijverheid en het aanhoudende jobverlies in de textielnijverheid.

De sterkst groeiende activiteitssector is de 'zakelijke dienstverlening', met een jobgroei van +4,2% in de periode 2005-2006 (1e jaarhelft) en +6,2% in de periode 2006-2007 (1e jaarhelft). Deze sectorgroep kent vooral een behoorlijke groei onder invloed van de uitzendsector en de dienstencheques, maar ook door de sterke groei in de informaticasector.

Een andere sterk groeiende activiteitssector is de 'social profit', met voornamelijk maatschappelijke dienstverlening en gezondheidszorg als voortrekkers. Tussen de eerste jaarhelft van 2005 en de eerste jaarhelft van 2007 is het aantal jobs toegenomen met ongeveer 23 900 eenheden of +4,9%. In het kielzog van de vergrijzing gaat ook de werkgelegenheids groei in de zorgsectoren ononderbroken verder. Ook in de 'bouw' en de 'commerciële dien-

Figuur 3.

Evolutie van het aantal jobs in loondienst (RSZ) naar activiteitssectoren (België; evolutie 1ste jaarhelft 2005 - 1ste jaarhelft 2007)

Bron: RSZ – DMFA en snelle ramingen (bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE)

sten' houdt de stijgende trend van het aantal jobs aan tussen de eerste jaarhelft van 2006 en de eerste jaarhelft van 2007.

Werkloosheid: Vlaanderen bevestigt gunstige positie

Op het vlak van werkloosheid presteert Vlaanderen goed in Belgisch en Europees perspectief. Dit blijkt uit figuur 4 die de ILO-werkloosheidsgraad⁵ weergeeft. Anno 2006 is 5% van de actieve bevolking werkloos in Vlaanderen. Het verschil met de andere gewesten is groot. De situatie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest met een werkloosheidsgraad van 17,7% is het meest zorgwekkend, maar ook het Waals Gewest bereikt in 2006 een niveau dubbel zo hoog als het Vlaamse (11,8%). Gemiddeld in België ligt de werkloosheidsgraad net op hetzelfde niveau als het gemiddelde voor EU-27 (8,3%).

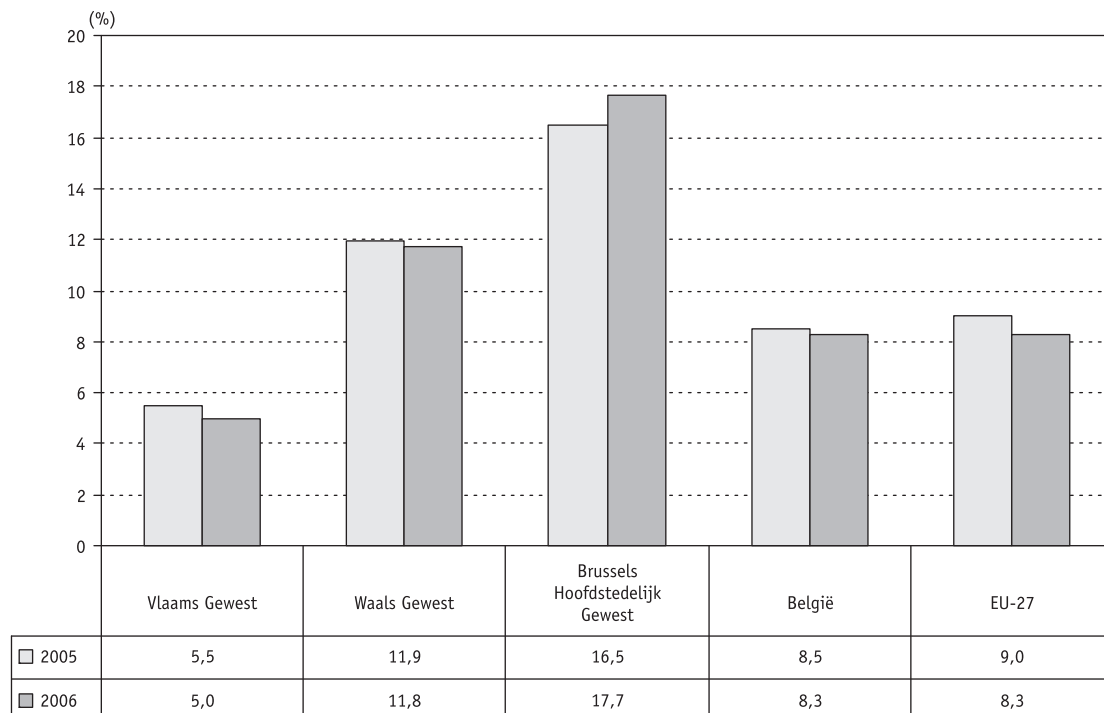
Wanneer we de evolutie beschouwen ten opzichte van 2005 dan zien we dat Vlaanderen in 2006 een verdere daling met -0,5 procentpunt heeft gerealiseerd. De vooruitgang die Vlaanderen boekt, ligt echter nog net iets onder de verbetering die we zien voor het gemiddelde van EU-27 (-0,7 procentpunt). De situatie in het Brusselse gewest is verslechterd. Daar stijgt de werkloosheidsgraad met 1,2 procentpunt. Wallonië blijft hangen op eenzelfde niveau. Dit alles maakt dat België als geheel er in 2006 amper op vooruit is gegaan (-0,2 procentpunt).

Forse werkloosheidsdaling

In wat volgt spitsen we ons toe op de groep niet-werkende werkzoekenden (nwwz) in Vlaanderen. Het gaat om die personen die niet werken en ingeschreven zijn als werkzoekende bij de VDAB. Vanaf de tweede helft van 2005 is het aantal werkzoek-

Figuur 4.

ILO-Werkloosheidsgraad (15-64 jaar) (België en de gewesten, EU-27; 2005-2006)

Bron: FOD Economie – Algemene Directie Statistiek – EAK, Eurostat LFS (bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE)

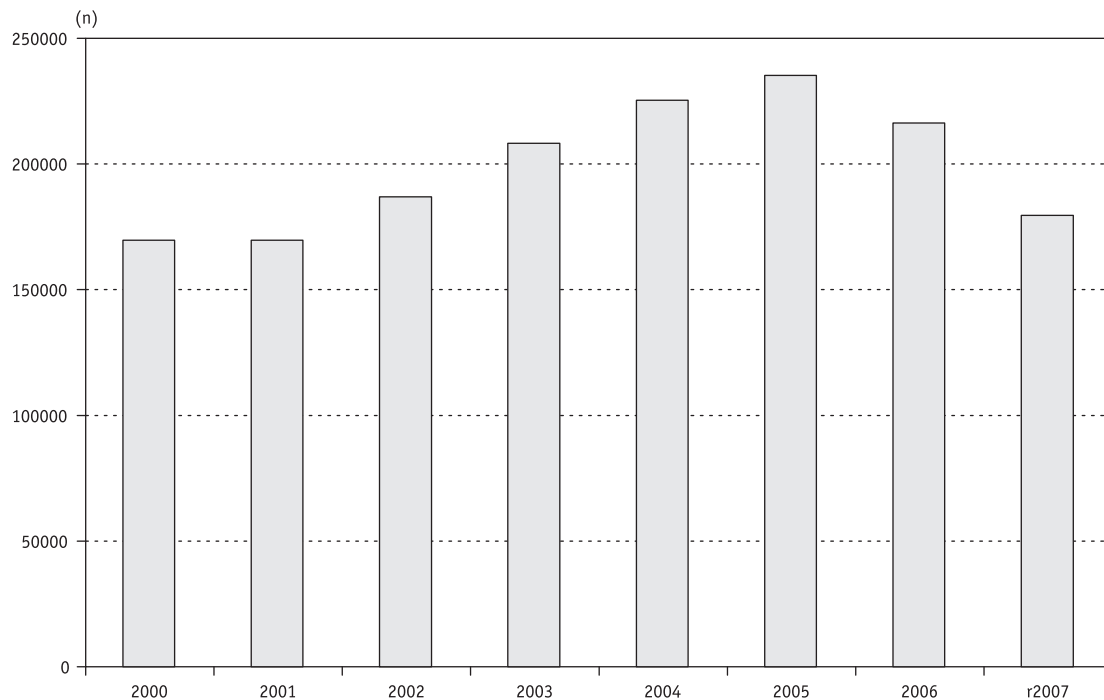
kenden beginnen dalen in Vlaanderen. Deze daling versterkte nog in de tweede helft van 2006. In november van dat jaar dook het aantal werkzoekenden onder de 200 000. Deze daling zette zich verder en in oktober 2007 telt Vlaanderen nog 173 500 ingeschreven werkzoekenden.⁶

Op basis van gegevens voor de eerste tien maanden van het jaar ramen we voor het hele jaar 2007 een gemiddelde van 179 600 ingeschreven werkzoekenden in Vlaanderen (figuur 5), terwijl dit er in 2006 nog 216 800 waren. Dit betekent een daling op jaarbasis met maar liefst -37 200 werkzoekenden of -17%, tegenover -8% in 2006 en +4% in 2005.⁷ Dankzij deze daling bereiken we in 2007 stilaan het werkloosheidspeil van het begin van dit millennium.⁸ Toen – in het jaar 2000 – waren er in Vlaanderen ‘slechts’ 169 600 ingeschreven werkzoekenden.

Ook de prioritaire kansengroepen blijven niet achter in de positieve ontwikkelingen op de arbeidsmarkt inzake werkloosheid (tabel 3). De werkloosheidsdaling bij de vrouwen (-17,3%) is even sterk als die bij de mannen (-17,1%). Bij een opdeling naar onderwijsniveau, merken we dat ook de laaggeschoolden de dalende trend volgen (-16,5%), al blijft dit in absolute aantallen een erg grote groep (93 200 nwwz). Ook allochtonen varen mee op de positieve golf met een aanzienlijke werkloosheidsdaling bij de personen van Maghrebijnse, Turkse of andere niet-EU-herkomst (-16%). Tot slot profiteren ook de vijftigplussers mee, maar omdat de werkloosheidsdaling voor hen veel later op gang gekomen is, blijft het dalingsritme relatief beperkt in 2007 (-0,9%).

Figuur 5.

Gemiddeld aantal niet werkende werkzoekenden (Vlaams Gewest; 2000 – raming 2007)

Noot: Voor 2007 gaat het om een raming aangezien we nog niet beschikken over de data voor de maanden november en december.

Bron: VDAB Arvastat (bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE)

Tabel 3.

Gemiddeld aantal niet werkende werkzoekenden volgens persoonskenmerken (Vlaams Gewest; 2006 – raming 2007)

	2006 (n)	raming 2007 (n)	'06-'07 (%)
Totaal	216 800	179 600	-17,2
Geslacht			
Mannen	100 800	83 600	-17,1
Vrouwen	116 000	96 000	-17,3
Onderwijsniveau			
Laaggeschoold	111 600	93 200	-16,5
Middengeschoold	72 300	58 800	-18,6
Hooggeschoold	32 900	27 600	-16,1
Leeftijd			
< 25 jaar	47 300	36 600	-22,7
25-39 jaar	74 000	58 400	-21,1
40-49 jaar	49 500	39 000	-21,1
≥ 50 jaar	46 000	45 500	-0,9
Herkomst			
Etnisch Europeanen (incl. Belgen)	180 800	149 200	-17,5
Maghreb. en Turken	23 500	19 800	-15,9
Andere niet-EU	12 500	10 500	-15,9

Noot: Voor 2007 gaat het om een raming aangezien we nog niet beschikken over de data voor de maanden november en december. Bij de drie laatste categorieën zal de optelsom voor 2007 licht verschillen van het geraamde totaal in de andere categorieën.

Bron: VDAB Arvastat (bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE)

Tabel 4.

Omvang en evolutie van het aantal niet werkende werkzoekenden per leeftijdsgroep, naar werkloosheidsduur (Vlaams Gewest; 2006 – raming 2007)

	Totaal	< 25 jaar	25-39 jaar	40-49 jaar	≥ 50 jaar
Aantal nwwz r2007 (n)					
< 1 jaar	95 600	29 100	38 000	18 100	10 400
≥ 1 jaar	84 000	7 500	20 400	20 900	35 100
Totaal	179 600	36 600	58 400	39 000	45 500
Evolutie nwwz 2006-r2007 (n)					
< 1 jaar	-17 100	-6 900	-7 000	-2 000	-1 100
≥ 1 jaar	-20 100	-3 800	-8 600	-8 400	700
Totaal	-37 200	-10 700	-15 600	-10 400	-400
Evolutie nwwz 2006-r2007 (%)					
< 1 jaar	-15,2	-19,3	-15,6	-10,0	-9,8
≥ 1 jaar	-19,3	-33,6	-29,6	-28,7	+2,1
Totaal	-17,2	-22,7	-21,1	-21,1	-0,9

Noot: Voor 2007 gaat het om een raming aangezien we nog niet beschikken over de gegevens voor de maanden november en december.

Bron: VDAB Arvastat (bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE)

Structurele werkloosheid onder controle?

Van de naar schatting 179 600 nwwz in 2007 is 53% minder dan een jaar werkloos (tabel 4). Bij de jongeren is het gewicht van de kortdurig werkzoekenden nog veel meer uitgesproken: 80% van de nwwz jonger dan 25 jaar is minder dan een jaar werkloos. Bij de vijftigplussers is de verhouding omgekeerd en is de groep langdurig werkzoekenden (77%) aanzienlijk groter dan de groep kortdurig werkzoekenden (23%).

De werkloosheid daalt het sterkst bij de jongeren (< 25 jaar) en dit zowel bij de kortdurig als de langdurig werkzoekenden. Ook bij de andere leeftijdsgroepen jonger dan vijftig jaar merken we een sterke daling van het aantal kortdurig én langdurig werkzoekenden. Een opmerkelijke vaststelling is dat de werkloosheidsdaling bij die groepen het sterkst is bij de langdurig werkzoekenden, met dalingen die oplopen tot 30%. Bij de vijftigplussers doet de werkloosheidsdaling zich daarentegen uitsluitend voor bij de kortdurig werkzoekenden. De groep langdurig werkzoekende vijftigplussers groeit volgens onze raming verder aan in 2007. Het risico op langdurige werkloosheid blijft voor vijftigplussers dan ook erg groot.

Een krappe arbeidsmarkt

We zagen reeds dat de werkloosheid in 2007 stilaan opnieuw het lage niveau benadert van 2000 en 2001. Dat is zonder meer goed nieuws. Werkgevers ondervinden anderzijds steeds meer moeilijkheden bij het vinden van geschikte arbeidskrachten om de openstaande vacatures in te vullen. Vanaf 2004 is het trendniveau van de openstaande VDAB-vacatures sterk gestegen, tot gemiddeld 41 300 vacatures in oktober 2007. Het is belangrijk hierbij op te merken dat we enkel de VDAB-vacatures in beschouwing nemen. Een stijging van het aantal vacatures kan dus zowel te wijten zijn aan een effectieve groei van de vacaturemarkt, alsook aan een stijgend marktaandeel van de VDAB.

Figuur 6 biedt een zicht op het trendniveau van het aantal ingeschreven niet-werkende werkzoekenden per openstaande VDAB-vacature (exclusief interim). Deze indicator biedt een goed beeld van de

krapte op de arbeidsmarkt. Hoe lager deze indicator, hoe krapper de arbeidsmarkt. Immers, hoe minder werkzoekenden er zijn per vacature, hoe moeilijker het voor de werkgevers zal zijn om geschikt personeel te vinden om deze vacatures in te vullen. Het verloop van de trendlijn in figuur 6 wijst op een sterke toename van de krapte op de Vlaamse arbeidsmarkt sinds begin 2005. Daar waar er in maart 2005 nog 8,8 werkzoekenden per openstaande VDAB-vacature waren, zijn dat er in oktober 2007 nog 4,5. Daarmee zakken we net iets onder het laagste niveau dat begin 2001 werd behaald.

De huidige arbeidsmarktcrapte is de resultante van een stijgende vraag naar werkkrachten in combinatie met een dalende arbeidsreserve. Beide trends zijn in belangrijke mate een gevolg van de gunstige conjunctuur. Andere factoren die een invloed hebben op de aansluiting tussen vraag en aanbod van arbeid zijn het arbeidsmarktbeleid en de demografische trends van ontgroening en vergrijzing.

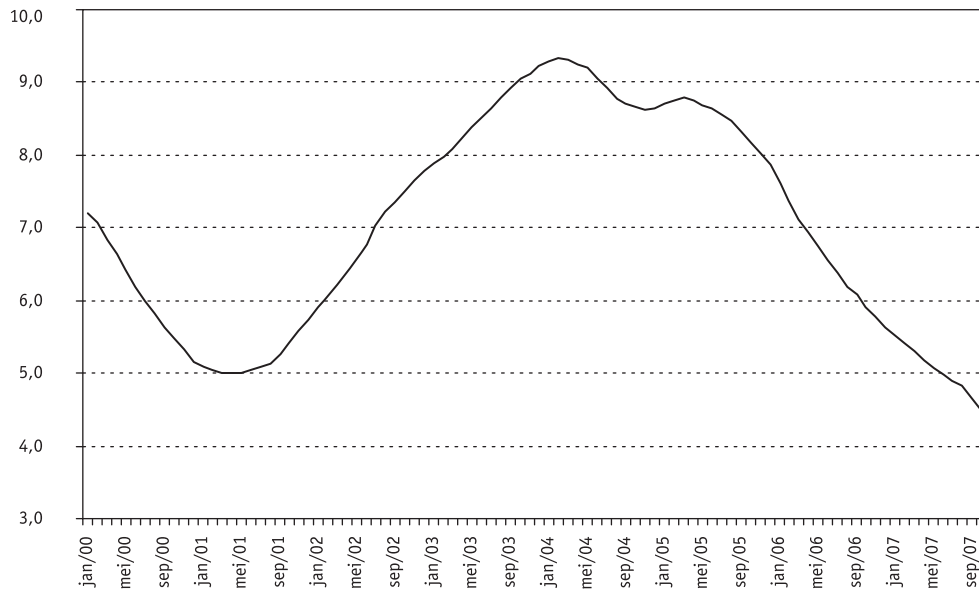
De demografische trends laten zich onder meer voelen in een toekomstige daling van de bevolking op arbeidsleeftijd (15-64 jaar). Terwijl de bevolking op arbeidsleeftijd tot op vandaag steeds omvangrijker wordt, zal deze trend zich niet ononderbroken doorzetten in de toekomst (figuur 7). Tussen 2010 en 2015 wordt Vlaanderen voor het eerst geconfronteerd met een daling van het aantal 15- tot en met 64-jarigen. Met andere woorden, de ruime groep van 'potentiële' deelnemers aan de arbeidsmarkt krimpt.

Bovendien blijkt dat ook de kleiner wordende groep van personen op arbeidsleeftijd ontgroent en vergrijsd. Dit is een proces dat vandaag al aan de gang is. Terwijl het totaal aantal jongeren tussen 15 en 24 jaar in Vlaanderen stabiel is sinds 2000 (715 000 personen), neemt het aantal 55- tot en met 64-jarigen jaar na jaar toe (+10% tussen 2000 en 2006). Na 2010 zal deze trend zich nog sterker manifesteren, met een daling van het aantal jongeren en een versterkte stijging van het aantal ouderen.

De balkjes in figuur 7 geven aan dat we anno 2000 per 100 ouderen (55-64 jaar) nog 112 jongeren (15-24 jaar) in de bevolking op arbeidsleeftijd telden. Deze verhouding is stelselmatig kleiner geworden en bedraagt in 2006 nog 102. Dit wil zeggen dat er op dit moment ongeveer evenveel 15- tot en met

Figuur 6.

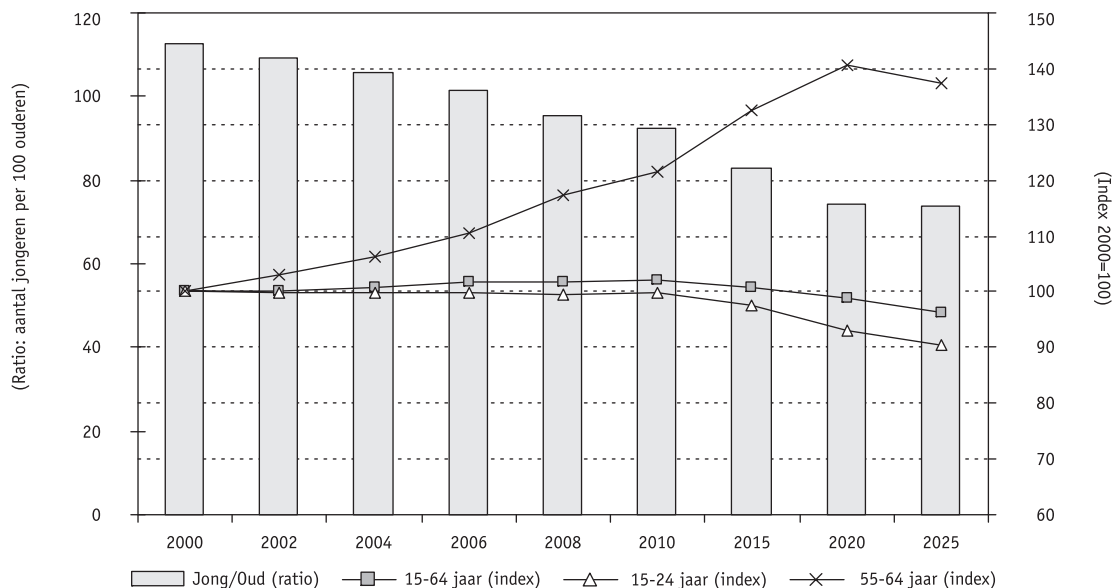
Trendniveau van het aantal nwwz per openstaande VDAB-vacature (exclusief interim) (Vlaams Gewest; januari 2000-oktober 2007)

Bron: VDAB Arvastat (bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE)

Figuur 7.

Evolutie/prognose (index 2000 = 100) van de bevolking op arbeidsleeftijd (15-64 jaar), de jongeren (15-24 jaar) en de ouderen (55-64 jaar) en van de verhouding jongeren/ouderen (Vlaams Gewest; 2000-2025)

Bron: FOD Economie – Algemene Directie Statistiek – Bevolkingsstatistiek en Bevolkingsvooruitzichten (bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE)

24-jarige als 55- tot en met 64-jarige inwoners zijn. Deze trend stelt het aansluitingsprobleem tussen arbeidsaanbod en arbeidsvraag bijzonder scherp. Immers, de groep jongeren die zich potentieel aandient op de arbeidsmarkt wordt gaandeweg kleiner in verhouding tot de groep die de pensioenleeftijd bereikt (Pelfrene, 2005).

Wim Herremans
Steunpunt Werk en Sociale Economie

Faiza Djait
Marleen Jacobs
Departement Werk en Sociale Economie

Noten

1. www.steunpuntwse.be/Publicaties/WSE_Reports.
 2. Voortschrijdend gemiddelde van vier kwartalen.
 3. In de bespreking zijn de jobs bij de provinciale en lokale overheden (RSZPPO) niet vervat, waardoor de groei mogelijk licht onderschat is.
 4. Het beeld van de tewerkstelling in het 'openbaar bestuur en onderwijs' wordt vertekend door een meeteffect in de subsector onderwijs, waarbij contractuelen die vervangingen doen niet meegeteld werden. De waargenomen daling zal zich vermoedelijk niet doorzetten in het derde kwartaal van 2007 (RSZ, 2007).
 5. De International Labour Organization (ILO) omschrijft de werklozen als niet-werkenden die actief naar werk hebben gezocht in een referentieperiode van vier weken en binnen de twee weken een nieuwe job kunnen beginnen, en niet-werkenden die een job hebben gevonden die binnen de drie maanden begint (Steunpunt WAV, 2005).
 6. Dit zijn de meest recente gegevens waarover we beschikken bij de redactie van dit artikel.
 7. De jaar-op-jaarvergelijking tussen 2005 en 2006 is enigszins vertekend omwille van de afschaffing van de stempeelcontrole. Dit heeft immers tot gevolg dat de telling van het aantal nwwz gewijzigd is. De VDAB-databank is voortaan gebaseerd op onder meer de DIMONA-gegevens (VDAB, 2006).
7. Bovendien moeten we rekening houden met de impact van de gewijzigde regelgeving op de werkloosheidsstatistieken (Herremans, 2005). Tot voor 2002 had de meerderheid van de langdurig werklozen vanaf vijftig jaar recht op een vrijstelling van inschrijving als werkzoekende, waardoor zij niet meer voorkwamen in de werkloosheidsstatistieken. Door een aanpassing van de regelgeving in 2002 moeten de meeste onder hen nu wel ingeschreven blijven. Dit wil zeggen dat het aantal (oudere) nwwz in 2000 eigenlijk onderschat is in vergelijking met het aantal nwwz in 2007.

Bibliografie

- Herremans, W. 2006. *De arbeidsmarkt voorbij. Een analyse van uittredepatronen bij vijftigplussers. Eindrapport Steunpunt WAV*. Leuven: Steunpunt WAV.
- Herremans, W. 2005. Iedereen gelijk voor de werkloosheid? In Steunpunt WAV en VIONA Stuurgroep Strategisch Arbeidsmarktonderzoek, *De arbeidsmarkt in Vlaanderen. Jaarboek Editie 2005*: 67-86. Antwerpen: Garant Uitgevers.
- Pelfrene, E. 2005. *Stativaria nr. 36. Ontgroening en vergrijzing in Vlaanderen 1990-2050. Verkenningen op basis van de NIS-bevolkingsvooruitzichten*. Brussel: Administratie Planning en Statistiek, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.
- INR & FPB 5 oktober 2007. *De economische groei zou 2,7% bedragen in 2007 en 2,1% in 2008*. Brussel: Instituut voor de Nationale Rekeningen en Federaal Planbureau. [Perscommuniqué].
- RSZ 2007. *Snelle Ramingen van de tewerkstelling (RSZ) voor het tweede kwartaal 2007*. Brussel: Rijksdienst voor Sociale Zekerheid.
- Steunpunt WAV en VIONA Stuurgroep Strategisch Arbeidsmarktonderzoek 2005. *De arbeidsmarkt in Vlaanderen. Jaarboek Editie 2005*. Antwerpen: Garant Uitgevers.
- Studiedienst Vlaamse Regering 2007. *Conjunctuurnota. Halfjaarlijkse conjunctuuranalyse voor Vlaanderen. April 2007*. Brussel: Studiedienst Vlaamse Regering, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.
- Van Woensel, A., Tielens, M., Thoné, H., Stevens, E., Herremans, W. & Vermandere, C. 2006. *Genderjaarboek 2006 M/V united: Ouderen en eindeloopbaan*. Brussel: ESF-agentschap, Departement Werk en Sociale Economie.
- VDAB 2006. *Jaarverslag 2006*. Brussel: VDAB.